

ПОЛЩУК О. С.,

ORCID: 0000-0002-9838-7105

доктор філософських наук, професор,
проректор з науково-педагогічної роботи
(Хмельницька гуманітарно-педагогічна
академія)DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2022.3.42>**РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ: INFORMATION SOCIETY
AND INFORMATION SECURITY (ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО
ТА ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА)¹**

Сучасне суспільство характеризується небаченим раніше посиленням впливу інформаційної складової на соціальне буття, якими б концептуальними характеристиками ми його не наділяли – постіндустріальне, інформаційне, ринкове, громадянське тощо. Виробляючи нормативні визначення дійсності, формуючи потреби, погляди, оцінки й переваги, інформаційна діяльність є однією з конститутивних складових соціальної реальності. Поява нових інформаційних технологій закладає міцну основу для розвитку світової інформаційної спільноти. У розвинених країнах цей перехід призведе до зміни соціальних і економічних відносин. Суперечності інтеграційних стратегій глобалізації й регіоналізації конструюють нові інформаційні та віртуальні потоки, що продукують інформаційне насильство й прагнуть до власної влади, панування слова.

Інформаційне суспільство, як етап розвитку сучасної цивілізації, характеризується зростанням ролі інформації та знань у житті суспільства, частки інформаційних продуктів і послуг у валовому внутрішньому продукті, створенням глобального інформаційного простору, який забезпечує ефективну інформаційну взаємодію людей, їхній доступ до світових інформаційних ресурсів і задоволення соціальних та особистісних потреб в інформаційних продуктах і послугах.

Водночас інформаційне суспільство ґрунтується на інформаційних технологіях, «інтелектуальних» комп'ютерах, автоматизації та роботизації всіх сфер і галузей економіки та управління, єдиній сучасній інтегрованій системі зв'язку. Це забезпечує кожній особі доступ до будь-якої інформації і знань та зумовлює радикальні зміни в усій системі суспільних відносин.

Ефективний розвиток будь-якої сучасної країни та її конкурентоспроможність можливі лише за умови розвинутої інформаційної інфраструктури, важливим чинником впливу на стан якої є наявність відповідної конструктивної державної політики в цій галузі, що має стимулювати її передусім безпечний розвиток.

Автори монографії «Інформаційне суспільство та інформаційна безпека» здійснили цілком вдалу спробу аргументовано довести, що на сучасному етапі знання та інформація стали не лише найважливішими ресурсами, які дозволяють досягти бажаних цілей, мінімально витрачаючи ресурси влади, а й перетворити супротивників на союзників. Крім того, автори особливо актуалізують проблему інформаційної безпеки, яка посідає одне з ключових місць у системі забезпечення життєво важливих інтересів усіх без винятку країн світу. Це передусім обумовлено нагальною потребою створення розвинутого інформаційного середовища суспільства. Але саме через інформаційне середовище найчастіше здійснюються загрози національній безпеці в різних сферах діяльності особистості, суспільства та держави. Авторський колектив обґрунтовано доводить, що в сучасних умовах існує нагальна

¹ Information society and information security / A.P. Getman (ed.), O.G. Danilyan, O.P. Dzeban, Yu.Y. Kalynovskiy. LAP Lambert Academic Publishing. 2021. 125 p.

потреба в переосмисленні та уточненні проблеми інформаційної безпеки крізь призму екзистенційних і мережевих практик з урахуванням сучасних амбівалентних інформаційних процесів.

Як переконливо показано в монографії, досягнення у сфері нових технологій, на яких ґрунтується формування інформаційного суспільства, багато в чому змінюють характер соціальних процесів. По-новому починають осмислюватися поняття соціальної комунікації та інформаційного простору. Істотних трансформацій зазнає вся система державного управління, свідченням чого є впровадження у практику багатьох країн технології «електронного уряду» та «електронної демократії». При цьому автори продемонстрували, що сучасні інформаційні технології у процесі розширення їх сфери застосування в повсякденному житті суспільства створюють потенційну можливість не тільки для поглиблення демократичних процесів, але й тотального контролю за приватним життям та маніпуляційного впливу на особистість. Таким чином, в інформаційному просторі виникають принципово нові інформаційні загрози для суспільства та людини.

У монографії показано й обґрунтовано, що інформаційна безпека – одна з гострих соціокультурних проблем сучасного суспільства, яка має системний характер і стосується діяльності основних інститутів і підсистем; у контекст її впливу потрапляють ключові соціокультурні процеси, що відбуваються в суспільстві. Ключовим фактором ризику для інформаційної підсистеми соціуму, на думку авторів монографії, виступають масштабні соціокомунікативні та соціокультурні трансформації, що несуть у собі низку негативних соціальних, передусім екзистенційних, наслідків. В останні роки чітко фіксуються дезорганізаційно-дисфункційні тенденції, безпосередньо пов'язані з високими швидкостями інформаційних змін. Інформаційна безпека – це і захист інформації, і захист від інформації.

У монографії проводиться думка, що надлишок низькоякісної інформації, що спостерігається на даному етапі розвитку інформаційного суспільства, є не єдиною проблемою забезпечення інформаційної безпеки. До неї також відноситься формування у людини відповідного рівня інформаційної культури, який перешкоджав би виникненню у неї стресових ситуацій при «зануренні» в інформаційні технології.

Отже, забезпечення інформаційної безпеки в умовах інформаційного суспільства – це необхідність, яка стає атрибутом сучасного життя будь-якого соціального суб'єкта, і вимагає невпинної роботи з інформацією, що включає в себе взаємодію з різними експертними системами, делегалізацію дій, забезпечення свободи та мінімізації ризиків.

Розкриваючи проблему інформаційної безпеки в інформаційному суспільстві автори монографії звернули увагу на співвідношення віртуальної реальності та кіберпростору й дійшли висновку, що існують різні форми прояву віртуальної реальності, але всі вони зводяться до людини, тому віртуальну реальність доцільно розглядати в широкому сенсі – як невід'ємну частину культури. Кіберпростір же має особливі характеристики: з'єднання гіпертексту й гіперреальності, що розширює людські можливості. Він стає інфраструктурною технологією, що охоплює практично всі сфери людського життя мережевого суспільства. У кіберпросторі віртуальна реальність відрізняється яскраво вираженим інструментальним характером, інтерактивністю, модифікацією просторово-часових характеристик. Віртуальна реальність, сформована новими інформаційними технологіями, сприяла створенню мережевого суспільства, а існування кіберпростору є його основою, яка впливає на всі сфери суспільного життя.

Традиційні практики захисту інформації і від інформації ускладнюються через розвиток віртуальної соціальної реальності кіберпростору. Сучасні комунікаційні процеси ведуть до інформаційної надмірності й посилення «розлому» між віртуальним і реальним світами, що позначається на зростанні умовності мережевих практик інформаційної безпеки й екзистенційного дисбалансу.

Окрему увагу в монографії приділено проблемі кореляції між інформаційними правами та інформаційною свободою особистості в сучасному інформаційному суспільстві. У контексті цього автори наголошують й обґрунтовують тезу, що гарантії прав і свобод

людини щодо інформаційної сфери належать до найважливіших засад формування правової держави та громадянського суспільства. Ці права включено й до дієвого механізму державного управління в демократичному суспільстві, що має визначати забезпечення захисту прав і свобод людини в інформаційній сфері однією з найважливіших цілей інформаційної безпеки, а саму людину – найголовнішим її об'єктом.

Цілком очевидно, що монографія стала результатом численних і різнопланових авторських концептуальних досліджень проблеми осмислення феномена інформаційного суспільства та інформаційної безпеки.

